

## บทที่ 3

### ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “พัฒนาการข้าวยอดเยี่ยมรางวัล มุลนิธิอิศรา อมันตกุล กับการกำหนดบทบาท และแนวทางในการรายงานข้าวเชิงสืบสวนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน” ใช้วิธีการวิจัย 2 ลักษณะ คือ

#### 3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา

ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อค้นหาข้าวที่ได้รับรางวัลข้าวยอดเยี่ยมมูลนิธิอิศรา อมันตกุล แต่ละข้าว นับตั้งแต่ปี 2515 มีประเด็นเนื้อหา และกระบวนการ ในการกำหนดประเด็นข้าว แหล่งข้าว การสืบเสาะข้าวและรายงานข้าวอย่างไร รวมถึงมีแนวโน้มหรือพัฒนาการในเชิงเนื้อหาและรูปแบบ และการเสนอข่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ในสังคมไทยอย่างไร

วิธีการวิเคราะห์มีดังนี้

##### 1) ประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าวที่ได้รับรางวัลข้าวยอดเยี่ยมมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ตั้งแต่ปี 2515-2556 จำนวนทั้งสิ้น 36 ข้าว ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ทำการเลือกตัวอย่างจากประชากรที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ตั้งแต่ปี 2515-2556 ทั้งหมด 36 ข้าว โดยวิเคราะห์ทั้งประเด็นเนื้อหา และกระบวนการ ในการกำหนดประเด็นข้าว แหล่งข้าว การสืบเสาะข้าว และรายงานข้าว รวมถึงมีแนวโน้มหรือพัฒนาการในเชิงเนื้อหาและรูปแบบ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ในสังคมไทยอย่างไร

ในการวิเคราะห์ได้มีการสร้างเครื่องมือเป็นตารางเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการจะศึกษาจากการทำวิจัยเรื่องนี้

### ตารางที่ 3.1 แบบวิเคราะห์

ชื่อข่าว	หนังสือพิมพ์	ประเภท	กลุ่มข่าว/ รูปแบบและ เนื้อหาข่าว	กระบวนการ และเทคนิค ทำข่าว	ผลจากการ นำเสนอข่าว	ยุครัฐบาล/ สภาพทาง สังคม
1.						
2.						
3.						
4.						

### 3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์เชิงลึกในงานวิจัยชิ้นนี้ มุ่งเน้นการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดประกวดข่าวรางวัลมูลนิธิอิศรา อมันตกุล และข่าวที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมในทุกมิติ เริ่มตั้งแต่กระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวน ปัญหา และอุปสรรค ทั้งในยุคอดีตจนถึงปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการพัฒนาการทำข่าวเชิงสืบสวนในอนาคต

กลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการจัดประกวดและรับรางวัลข่าวรางวัลมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ทำการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ในทุกมิติ เริ่มตั้งแต่กระบวนการทำข่าวเชิงสืบสวน ปัญหา และอุปสรรค ทั้งในยุคอดีต จนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลบุคคลต่างๆ จำนวน 12 คน ได้แก่

(1.1) กลุ่มองค์กรวิชาชีพสื่อ จำนวน 3 คน ได้แก่

1. นางสาวเทียมใจ ทองเมือง ผู้จัดการสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

2. นายมานพ ทิพย์โอสถ อุปนายกฝ่ายสิทธิเสรีภาพและการปฏิรูปสื่อ และ โฆษกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

3. นายประดิษฐ์ เรืองดิษฐ์ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) สาย สื่อมวลชน อดีตนายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ปี 2557

(1.2) กลุ่มนักข่าว จำนวน 4 คน ได้แก่

1. นายภาสกร จำลองราช อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน ผู้ทำข่าว “ทลายวงจรอุบาทว์ ทูจรีตหัวคิวแรงงาน”

2. นายประดิษฐ์ นิธิยานันท์ ผู้สื่อข่าวอาวุโสสายกีฬา
3. นายกัญจน์ ศิริวุฒิ ผู้สื่อข่าวสายกีฬา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
4. นางสาวนันทิชา วิวัฒน์สัจจา ผู้สื่อข่าวสายบันเทิง ประจำสถานีโทรทัศน์

ช่อง 8

(1.3) กลุ่มผู้บริหารองค์กรสื่อ จำนวน 5 คน ได้แก่

1. นางสาวเฉลา กาญจนา บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ
2. นายโอฬาร เชื้อบาง ผู้อำนวยการกองบรรณาธิการ บริษัทสยามสปอร์ต

ซินดิเคท จำกัด (มหาชน)

3. นายสมหมาย ปาจิณฉัตร รองประธานกรรมการบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)

4. นายสมโภชน์ ไตรภักษา ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการข่าว

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

5. นายกมล ชวาลวิทย์ บรรณาธิการข่าวข้อมูล สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับ

ลิเก้

(2.) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดบทบาท และแนวทางในการรายงานข่าวเชิงสืบสวน เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเจาะจงเลือกบุคคลที่เกี่ยวข้องกันจำนวน 30 คน ประกอบไปด้วย

(2.1) นักข่าวที่ทำข่าวที่ได้รับรางวัลข่าวยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ตั้งแต่ปี 2515-2556 จำนวน 5 คน ได้แก่

1. นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ นักข่าวที่ทำข่าว “คนใช้-ซุกหุ้่นหมื่นล้าน พิศดารแจ้งเท็จ ป.ป.ช.” และ ข่าว “ผ่าขบวนการเอื้อประโยชน์ชินวัตร ขายหุ้น ชินคอร์ป 73,000 ล้าน”

2. นางอัมพา สันติเมทนีดล อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ที่ทำข่าว “คดีประวัติศาสตร์ : บทสะท้อนความล้มเหลวในการป้องกันอับติภัยจากสารเคมี”

3. นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ อดีตนักข่าวไทยรัฐ ที่ทำข่าว “ทุจริต รพช.”

4. นายสุพัต ธิปะลา ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์มติชน ที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยมจากข่าว “เปิดโปง อบจ.ทั่วประเทศซัวเอกชนทุจริต ซื้อตำราห่วยแจกโรงเรียน”

5. นางสาวอรอุมา ศรีสมัย ผู้สื่อข่าวสายเศรษฐกิจหนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ หนึ่งในทีมข่าว “เปิดโปงขบวนการทุจริตข่าวถูง 2.5 ล้านต้น”

## (2.2) นักการเมือง 5 คน ได้แก่

1. นายพิชัย นริพทะพันธุ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน ในรัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
2. น.อ.อนุศิษฐ์ นาคทรพรพ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ในยุครัฐบาล น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
3. นายศุภชัย ใจสมุทร รองเลขาธิการพรรคภูมิใจไทย
4. นายวรงค์ เดชกิจวิกรม อดีตร.ส.พรรคประชาธิปัตย์
5. พล.อ.ไพบุลย์ คุ่มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในรัฐบาลของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา

## (2.3) ผู้บริหารหน่วยงานตรวจสอบ 5 คน ได้แก่

1. นายวรวิทย์ สุขบุญ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ( ป.ป.ช.)
2. นายประยงค์ ปรีชาจิตต์ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)
3. นายพิศิษฐ์ ลีลาวชิโรภาส ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)
4. พ.ต.อ.สีหนาท ประยูรรัตน์ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)
5. นางสันทนี ดิษยบุตร รองโฆษกสำนักงานอัยการสูงสุด

## (2.4) ผู้บริหารองค์กรสื่อ 5 คน ได้แก่

1. นายปรัชญาชัย คัชฎาวัตร หัวหน้าโต๊ะข่าวการเมือง หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์
2. นายภาคภูมิ ป่องภัย บรรณาธิการอาวุโส อดีตร.ส.หัวหน้าข่าวการเมือง และบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน
3. นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี หัวหน้าศูนย์ข้อมูล และบรรณาธิการเว็บไซต์กองบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
4. นายภูวนารถ ณ สงขลา บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์บางกอกทูเดย์
5. นายเสนาะ สุขเจริญ บรรณาธิการสำนักข่าวอิศรา

## (2.5) ผู้บริหารองค์กรวิชาชีพสื่อ และผู้เกี่ยวข้องด้านการปฏิรูปสื่อ 5 คน ได้แก่

1. นายวันชัย วงศ์มีชัย นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

2. นายภัทร คำพิทักษ์ ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ

3. นายพงษ์ศักดิ์ พงษ์วิเชียร ประธานมูลนิธิอิศรา อมันตกุล

4. นายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)

ในฐานะประธานคณะกรรมการและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.)

5. นายมานิจ สุขสมจิตร สื่อมวลชนอาวุโส อดีตนายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในฐานะสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) หนึ่งในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

(2.6) นักวิชาการ นักคิด และคนในแวดวงสื่อมวลชน 5 คน ได้แก่

1. นายมานะ ตีรยาภิวัฒน์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

2. นางเดือนเด่น นิคมบริรักษ์ นักวิจัยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ)

3. นายบรรยง สุวรรณพ่อง กรรมการตัดสินรางวัลข่าวมูลนิธิอิศรา อมันตกุล

4. นางบัญญัติ ทศนียะเวช นักข่าวอาวุโส

5. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ หรือ "ส.ศิวรักษ์" ปัญญาชนสยาม

ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จะมุ่งเน้นในประเด็นการวิเคราะห์การทำข่าวที่ผ่านมารวมทั้งเรื่องแนวทางการพัฒนาการทำข่าวเชิงสืบสวนของไทยในอนาคต ตามแนวคำถามดังต่อไปนี้

1. มองภาพการทำข่าวเชิงสืบสวนของนักข่าวในปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. การทำข่าวเชิงสืบสวนของนักข่าวในปัจจุบันกับอดีตที่ผ่านมาเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการทำข่าวเชิงสืบสวน
4. การปรับตัวของนักข่าวเชิงสืบสวนในยุคการเปลี่ยนผ่านจากสื่อเก่า ไปสู่สื่อ

ออนไลน์ จะมีวิธีการและขั้นตอนอย่างไรบ้าง

5. การทำข่าวเชิงสืบสวนของนักข่าวในอนาคตสามารถสามารถพัฒนาไปในทิศทางใดได้บ้าง

6. บทบาทและแนวทางการรายงานข่าวเชิงสืบสวนเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันควรเป็นลักษณะอย่างไร

### 3.3 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ เนื้อหาข่าว แหล่งข้อมูล คือ ข่าว ที่ได้รับรางวัลข่าวยอดเยี่ยมของมูลนิธิอิศรา อมันตกุล ตั้งแต่ปี 2515-2557 จำนวนทั้งสิ้น 36 ข่าว จะใช้เอกสารข่าวที่หนังสือพิมพ์ต่างๆ รวบรวมส่งเข้ามาประกวดที่สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยในแต่ละปี และเอกสารข่าวในหอสมุดแห่งชาติประกอบ

ส่วนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) ผู้วิจัยจะใช้วิธีการนัดสัมภาษณ์โดยตรง โดยมีการกำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์และเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเพิ่มเติมได้

### 3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

งานวิจัยนี้เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา และการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีการตรวจสอบความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ดังนี้

ในแง่ความตรงนั้น เกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวารสารศาสตร์ นายประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ผู้อำนวยการบริหารสถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย อดีตนายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือในการวิเคราะห์เนื้อหาและตั้งประเด็นคำถาม

ในแง่ความเที่ยง ใช้หลักการตรวจสอบข้ามแหล่งข้อมูล (Cross Check) โดยดูความสอดคล้องของประเด็นข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร กับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากแหล่งบุคคล

### 3.5 การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) อธิบายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น แผนภูมิ ตาราง ฯลฯ เพื่อช่วยให้ข้อค้นพบมีความชัดเจนและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น